

ΕΝΟΤΗΤΑ 5
ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΙ
Για το δημοτικό

Η βάση της συμβίωσης

5.1 Γιατί χρειαζόμαστε κανόνες και νόμους;

Τι είδους κανόνες χρειάζονται για να μαθαίνουμε, να ζούμε και να παίζουμε μαζί στο σχολείο;

5.2 Τι θα συμβεί αν ... ;

Η παραβίαση των κανόνων έχει συνέπειες

5.3 Οι νέοι σχολικοί μας κανόνες

Σχεδιάζουμε μια κοινή συμφωνία

5.4 Μια εκστρατεία για τους νέους κανόνες του σχολείου μας

Αξιολόγηση και παρουσίαση των νέων κανόνων

Ενότητα 5: Βασική έννοια - "Κανόνες και νόμος" (για το δημοτικό)

Γενικές πληροφορίες για εκπαιδευτικούς: συμφωνία επί τη βάσει των δημοκρατικών αρχών - οι νέοι σχολικοί μας κανόνες

Εδώ και αρκετά χρόνια, γίνεται συζήτηση σχετικά με το ζήτημα των δημοκρατικών αρχών. Πώς εννοείται μια δημοκρατία σήμερα; Υπάρχουν καλές και κακές δημοκρατίες; Είναι αρκετό να έχει μια πολιτεία δημοκρατικό σύνταγμα; Πολλές ομάδες και κόμματα αποκαλούν τους εαυτούς τους δημοκρατικά ή συμπεριλαμβάνουν τη λέξη "δημοκρατία" στα ονόματά τους. Τι δείχνει αυτό; Τι σημαίνει για τα μέλη αυτών των ομάδων;

Είναι σαφές ότι η δημοκρατία δεν μπορεί να επιβληθεί. Μια δημοκρατία χρειάζεται νομικό πλαίσιο, σύνταγμα και διάφορες συμφωνίες προκειμένου να λειτουργήσει. Είναι αποτελεσματική μόνο αν οι άνθρωποι αισθάνονται την ανάγκη να συμμετέχουν στην κοινωνία που ζούνε. Η συμμετοχή μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και να πραγματοποιείται σε διάφορους τομείς* επίσης επιτελείται με διαφορετικό τρόπο στα διάφορα κράτη. Βασικά, δημοκρατία σημαίνει ότι οι άνθρωποι φτιάχνουν τους νόμους με τους οποίους θέλουν να ζήσουν. Ιδανικά, σε τέτοιου είδους διαδικασίες συμμετέχουν όσο περισσότεροι άνθρωποι γίνεται. Τι θέλουμε να ρυθμίσουμε; Ποιος πρέπει να σεβαστεί αυτούς τους κανόνες; Γιατί χρειαζόμαστε αυτόν ή τον άλλο κανόνα; Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις παραβιάσεις των κανόνων και των νόμων;

Σε αυτή την ενότητα, οι μαθητές δε μαθαίνουν μόνο για μια σημαντική αρχή της δημοκρατίας, αλλά αποκτούν επίσης πρακτική εμπειρία Η εμπειρία δείχνει πως οι μαθητές ευαισθητοποιούνται περισσότερο και αποκτούν μεγαλύτερη υπευθυνότητα όταν συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Όταν μια ομάδα ανθρώπων συμβιώνει διαμορφώνονται κανόνες που δέπουν αυτή τη συμβίωση. Τα παιδιά και οι έφηβοι περνούν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους στο σχολείο. Σε αυτή την ενότητα γίνεται σαφές ότι το σχολείο είναι ένας χώρος μάθησης στον οποίο πολλοί άνθρωποι με διαφορετικές ανάγκες "ζουν" και μαθαίνουν μαζί, και αυτή η συμβίωση πρέπει με κάποιο τρόπο να ρυθμίζεται. Οι συγκρούσεις – που είναι απολύτως φυσικές – πρέπει να επιλύονται, και τα συμφέροντα των διαφόρων μειονοτήτων πρέπει να προστατεύονται.

Η ελευθερία συχνά συγχέεται με την άποψη ότι ο καθένας κάνει ό,τι θέλει και έτσι υπερασπίζεται τις ανάγκες του. Αυτό δεν είναι δημοκρατία. Η δημοκρατία βασίζεται στην ιδέα ότι οι κανόνες και οι νόμοι είναι φτιαγμένοι μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες ανοιχτές σε όλους. Αυτοί οι κανόνες και οι νόμοι μπορούν, επίσης, να αλλάξουν. Αυτές οι αρχές αποτελούν το αντικείμενο της επόμενης ενότητας.

Ο στόχος της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη είναι η ανάπτυξη ικανοτήτων σε τρεις τομείς. Αυτή η ενότητα έχει το ακόλουθο προφίλ σε σχέση με τις ικανότητες:

Ικανότητα για ...		
... πολιτική ανάλυση και άσκηση κριτικής	... χρήση μεθόδων	... λήψη πολιτικών αποφάσεων και δράση
**	*	***

Εργαλειοθήκη

Σ' αυτή την ενότητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω εργαλεία. Ο εκπαιδευτικός αποφασίζει αν μερικοί ή όλοι οι μαθητές χρειάζονται προετοιμασία για να δουλέψουν με τα εργαλεία.

O	Έρευνα σε βιβλιοθήκες
O	Έρευνα στο διαδίκτυο
O	Διεξαγωγή συνεντεύξεων και ερευνών
O	Ερμηνεία εικόνων
X	Νοητικοί χάρτες
O	Δημιουργία αφισών
O	Διοργάνωση εκθέσεων
X	Σχεδιασμό/διεξαγωγή παρουσιάσεων
O	Προετοιμασία διαφανειών ή προβολής PowerPoint
O	Συγγραφή άρθρων σε εφημερίδα
O	Παραστάσεις
X	Διεξαγωγή συζητήσεων

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Κανόνες και νόμοι

Η βάση της συμβίωσης

Συμφωνία επί τη βάσει των δημοκρατικών αρχών - οι νέοι σχολικοί μας κανόνες

Τίτλος μαθ/τος	Μαθησιακοί στόχοι	Εργασίες μαθητών	Υλικά	Μέθοδοι
Μάθημα 1: Γιατί χρειαζόμαστε κανόνες και νόμους;	Οι μαθητές σκέφτονται τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις σχετικά με τους υπάρχοντες κανόνες. Συζητούν τη σπουδαιότητα ύπαρξης κανόνων στη συμβίωση. Κατανοούν την αναγκαιότητα των κανόνων.	Οι μαθητές συμμετέχουν σε ένα παιχνίδι προσομοίωσης για τη λειτουργία των κανόνων. Αναφέρουν και μοιράζονται ιδέες για την αναγκαιότητα ύπαρξης κανόνων. Συσχετίζουν τους σχολικούς κανόνες με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.	Μαλακές μπάλες, πίνακας σεμιναρίου μολύβια, φυλλάδια, κατάλογος των σχολικών κανόνων.	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια, εργασία σε ζευγάρια.
Μάθημα 2: Τι θα συμβεί αν...;	Οι μαθητές συζητούν τις επιπτώσεις της παραβίασης κανόνων. Συσχετίζουν τους σχολικούς κανόνες με τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας, της συμμετοχής και του σεβασμού.	Γίνεται παιχνίδι ρόλων στο οποίο παραβιάζονται κανόνες. Αναλύονται οι υπάρχοντες σχολικοί κανόνες και συζητούνται οι πιθανές και πραγματικές επιπτώσεις παραβίασής τους. Οι μαθητές προτείνουν τι θα έπρεπε να αλλάξει στους σχολικούς κανόνες, γιατί και με ποιον τρόπο.	Αυτοκόλλητα, μολύβια, πίνακας σεμιναρίου, λίστα με τους σχολικούς κανόνες για κάθε ομάδα, οι σχολικοί κανόνες γραμμένοι με μεγάλα γράμματα.	Παιχνίδια ρόλων σε ομάδες, συζήτηση σε ολομέλεια, ομαδική εργασία.
Μάθημα 3: Οι νέοι σχολικοί μας κανόνες	Οι μαθητές εργάζονται πάνω σε ένα σύνολο κοινών κανόνων που είναι δεσμευτικοί για όλους. Συζητούν ρεαλιστικούς τρόπους ενσωμάτωσής τους στην καθημερινή ζωή στο σχολείο.	Οι μαθητές καταλήγουν σε συμφωνία για τους κανόνες που έχει αποδεχθεί η πλειονότητα και συζητούν πιθανούς τρόπους για να ενσωματωθεί και η άποψη της μειονότητας.	Πίνακας σεμιναρίου, μολύβια, ψηφοδέλτια, λίστα με τους κανόνες γραμμένη στον πίνα, χαρτάκια.	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια.
Μάθημα 4: Μια εκστρατεία για τους νέους σχολικούς μας κανόνες	Οι μαθητές κατανοούν τα σημαντικά κριτήρια για τους καλούς νόμους. Μαθαίνουν πώς να κάνουν εκστρατεία για τους νέους σχολικούς κανόνες.	Οι μαθητές συγκεντρώνουν διαφορετικά κριτήρια για καλούς νόμους. Ελέγχουν, σύμφωνα με αυτά, τους νέους σχολικούς κανόνες. Υπογράφουν την τελική συμφωνία και την παρουσιάζουν στις υπόλοιπες τάξεις.	Πίνακας σεμιναρίου, μολύβια, αντίγραφο της συμφωνίας για τις άλλες τάξεις, τα αποτελέσματα από τον καταιγισμό ιδεών, μάθημα 1.	Εργασία σε ζευγάρια, συζήτηση σε ολομέλεια, παρουσίαση σε άλλες τάξεις.

Μάθημα 1

Γιατί χρειαζόμαστε κανόνες και νόμους;

Τι είδους κανόνες χρειάζονται για να μαθαίνουμε, να ζούμε και να παίζουμε μαζί στο σχολείο;

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές σκέφτονται τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις σχετικά με τους υπάρχοντες κανόνες. Συζητούν τη σπουδαιότητα ύπαρξης κανόνων στη συμβίωση. Κατανοούν την αναγκαιότητα των κανόνων.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συμμετέχουν σε ένα παιχνίδι προσομοίωσης για τη λειτουργία των κανόνων. Αναφέρουν και μοιράζονται ιδέες για την αναγκαιότητα ύπαρξης κανόνων. Συσχετίζουν τους σχολικούς κανόνες με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
Υλικά	Μαλακές μπάλες, πίνακας σεμιναρίου μολύβια, φυλλάδια, λίστα με τους σχολικούς κανόνες.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια, εργασία σε ζευγάρια.

Περιγραφή του μαθήματος

Η τάξη παίζει το παιχνίδι “μάντεψε τους κανόνες μου”. Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει την τάξη σε δυο ομάδες και εξηγεί στους μαθητές ότι θα παίζουν ένα παιχνίδι και ότι πρέπει να μαντέψουν τους κανόνες.

Εξήγηση:

- κάθε ομάδα προσπαθεί να βάλει τη μπάλα μέσα στον χώρο που ορίζεται ως το τέρμα της,
- μόνο ο/η εκπαιδευτικός γνωρίζει τους κανόνες,
- ο/η εκπαιδευτικός δεν θα εξηγήσει τους κανόνες και οι μαθητές δεν θα ρωτήσουν ποιοι είναι,
- όταν παραβιάσουν έναν κανόνα, οι μαθητές θα πρέπει να καθίσουν,
- σκοπός του παιχνιδιού για τους μαθητές είναι να βάλουν γκολ χωρίς να παραβιάσουν τους κανόνες⁷ το καθήκον των μαθητών είναι να μάθουν ποιοι είναι οι κανόνες ώστε να μην τους παραβιάσουν.

Οι κανόνες είναι:

- μπορούν να παίζουν όλοι,
- μόνο τα αγόρια μπορούν να κλωτσήσουν τη μπάλα,
- μαθητές των οποίων το όνομα αρχίζει με “Α” δεν μπορούν να τρέξουν,
- δεν επιτρέπεται να κινηθεί κάποιος όταν έχει τη μπάλα,
- η βία επιτρέπεται.

Για τα πρώτα δύο λεπτά, το παιχνίδι παίζεται εφαρμόζοντας μόνο τους δύο πρώτους κανόνες. Στη συνέχεια περιλαμβάνονται και οι υπόλοιποι κανόνες. Η διάρκεια του παιχνιδιού είναι πέντε λεπτά.

- Μετά τη λήξη του παιχνιδιού, ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τους μαθητές και συζητάνε τα παρακάτω: Τι σκεφτήκατε για το παιχνίδι; Ήταν καλό; Κακό; Δίκαιο;

Μεγαλώνουμε δημοκρατικά

- Πώς γνωρίζατε ότι υπήρχαν κάποιοι κανόνες;
- Πώς νιώθατε που δεν γνωρίζατε τους κανόνες;

Ο/η εκπαιδευτικός εφαρμόζοντας την τεχνική του καταγισμού ιδεών καταγράφει τις απαντήσεις των παιδιών στον πίνακα. Η βασική ερώτηση είναι: “Γιατί χρειαζόμαστε κανόνες στο σχολείο;” Ανάλογα με τις απαντήσεις που θα δοθούν από τους μαθητές, ο/η εκπαιδευτικός ίσως γράψει κάτι στον πίνακα. Τα σημαντικότερα κριτήρια σε σχέση με τις έννοιες της “ισότητας”, “συμμετοχής”, “δικαιοσύνης” και “σεβασμού” θα πρέπει να βρίσκονται γραμμένα στον πίνακα στο τέλος του μαθήματος. Ο/η εκπαιδευτικός κρατά τα αποτελέσματα από τον καταγισμό ιδεών, τα οποία και θα χρησιμοποιηθούν στο μάθημα 4.

Μπορούν να υπάρχουν κανόνες στο σχολείο μόνο αν οι μαθητές έχουν επίσης δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ζητείται από τους μαθητές η δημιουργία μιας λίστας με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο σχολείο, καθώς και η συσχέτισή τους με τους σχολικούς κανόνες. Οι μαθητές, σε ζευγάρια, καταγράφουν στο φυλλάδιο τα δικαιώματά τους, τις υποχρεώσεις τους και τους κανόνες. Παρουσιάζουν τις σημειώσεις τους στον πίνακα.

Όταν παρουσιαστούν όλα τα φυλλάδια, τα βλέπουν όλοι οι μαθητές και κάνουν ερωτήσεις στους συμμαθητές τους.

Μάθημα 2

Τι θα συμβεί αν...; Η παραβίαση των κανόνων έχει συνέπειες

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές συζητούν τις επιπτώσεις της παραβίασης κανόνων. Συσχετίζουν τους σχολικούς κανόνες με τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας, της συμμετοχής και του σεβασμού.
Εργασίες μαθητών	Γίνεται παιχνίδι ρόλων στο οποίο παραβιάζονται κανόνες. Αναλύονται οι υπάρχοντες σχολικοί κανόνες και συζητιούνται οι πιθανές και πραγματικές επιπτώσεις παραβίασής τους. Οι μαθητές προτείνουν τι θα έπρεπε να αλλάξει στους σχολικούς κανόνες, γιατί και με ποιο τρόπο.
Υλικά	Αυτοκόλλητα, μολύβια, πίνακας σεμιναρίου, λίστα με τους σχολικούς κανόνες για κάθε ομάδα, οι σχολικοί κανόνες γραμμένοι με μεγάλα γράμματα.
Μέθοδοι	Παιχνίδια ρόλων σε ομάδες, συζήτηση σε ολομέλεια, ομαδική εργασία.

Περιγραφή του μαθήματος

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες των τεσσάρων. Παίζουν παιχνίδια ρόλων στα οποία παραβιάζονται οι κανόνες. Οι ομάδες συζητούν τους κανόνες πριν αρχίσουν το παιχνίδι. Τα παιχνίδια ρόλων μπορεί να είναι τα εξής:

- παίζουμε ποδόσφαιρο,
- κακή συμπεριφορά στην τάξη,
- παίζουμε ηλεκτρονικά παιχνίδια,
- κακή συμπεριφορά στην αυλή του σχολείου,
- μιλάμε κατά τη διάρκεια του μαθήματος,
- μαλώνουμε με άλλους μαθητές,
- κ.λπ.

Για κάθε κανόνα που παραβιάζεται, οι μαθητές συζητούν τις επιπτώσεις ή – αν δεν υπάρχουν – τις πιθανές επιπτώσεις. Στη συνέχεια, οι ομάδες συμμετέχουν σε συζήτηση σε ολομέλεια.

Στη συζήτηση σε ολομέλεια, συζητιούνται οι παρακάτω ερωτήσεις:

- Πώς οι κανόνες υποστηρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μας, και μας βοηθούν να συμβιώνουμε με ασφάλεια, δικαιοσύνη και αρμονία;
- Γιατί χρειαζόμαστε τους κανόνες;
- Πώς γνωρίζουμε όλοι ποιοι είναι οι κανόνες;
- Είναι οι κανόνες δίκαιοι για όλους;
- Υπάρχουν περιπτώσεις που οι κανόνες μεταβάλλονται;

Μεγαλώνουμε δημοκρατικά

- Ποιος διαμορφώνει τους κανόνες και γιατί;
- Τι γίνεται αν δεν τηρούμε τους κανόνες;

Μετά τη συζήτηση, οι μαθητές επιστρέφουν στις ομάδες τους. Συζητούν αν θέλουν να αλλάξει κάτι στους υπάρχοντες σχολικούς κανόνες. Καταλήγουν σε συμφωνία ως ομάδα και υποδεικνύουν την αλλαγή ή τις αλλαγές που επιθυμούν, αναρτώντας τις προτάσεις τους (τις κολλάνε) στην εκδοχή των σχολικών κανόνων που βρίσκεται ήδη στον πίνακα.

Μάθημα 3

Οι νέοι σχολικοί μας κανόνες Σχεδιάζουμε μια κοινή συμφωνία

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές μαθαίνουν να εργάζονται πάνω σε ένα σύνολο κοινών κανόνων που είναι δεσμευτικοί για όλους. Συζητούν ρεαλιστικούς τρόπους ενσωμάτωσής τους στην καθημερινή ζωή στο σχολείο.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές καταλήγουν σε συμφωνία για τους κανόνες που έχει αποδεχθεί η πλειονότητα και συζητούν πιθανούς τρόπους για να ενσωματωθεί και η άποψη της μειονότητας.
Υλικά	Πίνακας σεμιναρίου, μολύβια, ψηφοδέλτια, λίστα με τους κανόνες γραμμένη στον πίνακα, χαρτάκια.
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια.

Περιγραφή του μαθήματος

Οι μαθητές, σε κύκλο, έχουν μπροστά τους τον πίνακα όπου βρίσκονται οι σχολικοί κανόνες γραμμένοι με μεγάλα γράμματα. Τα αυτοκόλλητα που υποδεικνύουν τις αλλαγές που επιθυμούν οι διάφορες ομάδες βρίσκονται ακόμη αναρτημένα. Η συζήτηση ξεκινάει από τον/την εκπαιδευτικό.

- Τι σκέφτονται οι μαθητές για τις προτεινόμενες αλλαγές;
- Συμφωνούν με αυτές τις προτάσεις;
- Πόσοι συμφωνούν; Είναι η πλειονότητα;
- Τι γίνεται με τη μειονότητα; Μπορεί να γίνει κάποιος συμβιβασμός;

Οι μαθητές επιστρέφουν στις ομάδες τους. Εργάζονται πάνω σε έναν κανόνα που θα αλλάξει και προσπαθούν να τον διαμορφώσουν. Τον γράφουν σε ένα χαρτί και τον αναρτούν στον πίνακα.

Όταν θα έχουν αναρτηθεί όλες οι προτάσεις, έρχεται η ώρα της ψηφοφορίας. Όλοι οι μαθητές πρέπει να λάβουν τις κάρτες ψηφοφορίας. Κάθε κανόνας διαβάζεται από τον/την εκπαιδευτικό. Όλοι οι μαθητές ψηφίζουν χρησιμοποιώντας τις κάρτες τους, δείχνοντας την αποδοχή τους, την άρνηση ή την αποχή τους.

Κανόνες που δεν γίνονται αποδεκτοί από την πλειοψηφία πρέπει να ξανασυζητηθούν.

Στο τέλος της διαδικασίας, οι νέοι σχολικοί κανόνες πρέπει να γραφούν σε ένα χαρτί.

Μάθημα 4

Μια εκστρατεία για τους νέους κανόνες του σχολείου μας Αξιολόγηση και παρουσίαση των νέων κανόνων

Μαθησιακοί στόχοι	Οι μαθητές κατανοούν τα σημαντικά κριτήρια για καλούς νόμους. Μαθαίνουν πώς να κάνουν εκστρατεία για τους νέους σχολικούς κανόνες.
Εργασίες μαθητών	Οι μαθητές συγκεντρώνουν διαφορετικά κριτήρια για καλούς νόμους. Ελέγχουν, σύμφωνα με αυτά, τους νέους σχολικούς κανόνες. Υπογράφουν την τελική συμφωνία και την παρουσιάζουν στις υπόλοιπες τάξεις.
Υλικά	Πίνακας σεμιναρίου, μολύβια, αντίγραφο της συμφωνίας για τις άλλες τάξεις, τα αποτελέσματα από τον καταιγισμό ιδεών, μάθημα 1.
Μέθοδοι	Εργασία σε ζευγάρια, συζήτηση σε ολομέλεια, παρουσίαση σε άλλες τάξεις.

Περιγραφή του μαθήματος

Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τα αποτελέσματα από τον καταιγισμό ιδεών του μαθήματος 1 (κριτήρια για τους νόμους). Οι μαθητές πρέπει να ελέγξουν τους νέους σχολικούς κανόνες σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια. Εργάζονται σε ζευγάρια και συμπληρώνουν το φυλλάδιο.

Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση σε ολομέλεια και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Υπάρχουν μεγάλες αλλαγές στους σχολικούς κανόνες; Αν ναι, αυτές οι αλλαγές πρέπει να γίνουν και στο συμβόλαιο.

Οι νέοι σχολικοί κανόνες φωτοτυπούνται για παρουσίαση και στις άλλες τάξεις.

Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων. Οι ομάδες αυτές πρέπει να πάνε στις άλλες τάξεις για να παρουσιάσουν τους σχολικούς κανόνες.

Είναι σημαντικό να καθοριστεί η διαδικασία εκ των προτέρων. Τι ακριβώς πρέπει να κάνουν οι μαθητές στις άλλες τάξεις; Πρέπει να γίνει αξιολόγηση των νέων σχολικών κανόνων; Τι θα γίνει στη συνέχεια;

Οι ομάδες εξασκούνται για την παρουσίαση των νέων σχολικών κανόνων συμπεριλαμβανομένης και της αιτιολογίας για την αλλαγή των προηγούμενων κανόνων. Στη συνέχεια, πηγαίνουν στις άλλες τάξεις και κάνουν την παρουσίασή τους.

Μετά τις παρουσιάσεις, σε συζήτηση σε ολομέλεια, κάνουν έναν σύντομο απολογισμό.